Før Mid-Acts fikk sitt moderne navn

Når man i dag møter uttrykk som **Mid-Acts**, «rett deling», «Kristi legeme» og «Guds nådes husholdning», kan det lett oppfattes som en moderne amerikansk teologi uten historiske røtter. Det ville imidlertid være for enkelt.

Det moderne Mid-Acts-systemet, slik det senere ble formulert av blant andre **J. C. O'Hair, Cornelius R. Stam og deres medarbeidere**, tilhører hovedsakelig det 20. århundre. Men enkelte av de paulinske trekkene som står sentralt i denne forståelsen, kan spores langt lenger tilbake.

Her må vi skille mellom **historisk kontinuitet** og **historiske paralleller**. Det finnes foreløpig ikke dokumentasjon for en ubrutt organisatorisk linje fra apostelen Paulus, gjennom middelalderens paulikanere og fram til O'Hair og Stam. Det ville være å si mer enn kildene tillater. Derimot finnes det bemerkelsesverdige vitnesbyrd om kristne miljøer mange hundre år før moderne dispensasjonalisme hvor Paulus hadde en helt uvanlig fremtredende plass.

Paulikanerne – et tidlig paulinsk vitnesbyrd

Nyere forskning er særlig interessant her. Historikeren Carl Dixon mener at to av de viktigste kildene hvor en genuin paulikiansk stemme kan rekonstrueres, er **brevene til Sergios-Tychikos** og den såkalte **Didaskalie**. Når disse leses på egne premisser, skriver Dixon, fremtrer en bevegelse hvis tro var grunnlagt på en særskilt **ærbødighet for apostelen Paulus**.

Dette var ikke bare en generell respekt for Paulus som én apostel blant mange. Deres ledere tok navn etter Paulus' medarbeidere — Silvanus, Titus, Timoteus, Epafroditus og Tykikus — og deres forsamlinger ble knyttet til navnene på Paulus' menigheter. Hele deres egen historie ble på denne måten forstått gjennom Paulus' misjonsverden.

Enda mer betydningsfullt er Sergios-Tychikos' egne bevarte ord. Han skriver:

«We are the body of Christ …»

Dixon viser at Sergios bruker **«Kristi legeme»** om sitt eget kristne fellesskap, med særlig bakgrunn i 1 Kor 6:15–18.

Dermed kan vi historisk dokumentere at en kristen bevegelse omkring begynnelsen av 800-tallet ikke bare la stor vekt på Paulus, men også beskrev sitt fellesskap med Paulus' uttrykk **«Kristi legeme»**.

Det betyr likevel ikke at de dermed hadde hele den senere Mid-Acts-læren. Vi har så langt **ikke funnet sikre paulikianske utsagn** om at Kristi legeme begynte med Paulus, om Rom 16:25 som «mitt evangelium», om mysteriet i Ef 3 som en ny husholdning på samme måte som Mid-Acts senere formulerte det, eller om Israel og Kristi legeme som to særskilte programmer.

Denne forskjellen er viktig.

Det er derfor mer historisk holdbart å omtale paulikanerne som et **tidlig vitnesbyrd om en markant paulinsk kristendom**, ikke som «Mid-Acts-dispensasjonalister» i moderne betydning.

Dette skiller vår framstilling fra Bryan Ross' senere konklusjon. Ross går så langt som å kalle paulikanerne «Pauline dispensationalists» og hevder at de stod for Paulus' unike apostelembete og det rette evangelium.

I konklusjonen skriver han at disse troende representerte Paulus' særskilte apostelembete helt fra tidlige tider.

Det er en interessant Mid-Acts-tolkning av historien, men den bør ikke forveksles med det de tidlige kildene selv uttrykkelig dokumenterer.

Men begynte dispensasjonalismen med Darby?

Også her er historien mer sammensatt enn den ofte fremstilles.

John Nelson Darby ble en sentral leder i den bevegelsen som senere ble kjent som **Plymouth Brethren**, fra slutten av 1820-årene. Men en omfattende Oxford-studie fra 2024 av Crawford Gribben viser at forestillingen om Darby som ganske enkelt «dispensasjonalismens far» må kvalifiseres. Darbys tanker utviklet seg gradvis, og Gribben argumenterer for at Darby selv ikke opplevde framveksten av det ferdige teologiske systemet som senere fikk betegnelsen dispensasjonalisme.

Dermed er det heller ikke historisk presist å si at all «rett deling» ganske enkelt ble hentet fra Plymouth-brødrene.

Samtidig må vi være like forsiktige den andre veien: **Mid-Acts vokste fram i et miljø som allerede var påvirket av moderne dispensasjonal bibellesning.** Det oppstod altså ikke uavhengig av 1800-tallets dispensasjonelle utvikling. Det særegne ved Mid-Acts var at enkelte bibellærere fortsatte å stille spørsmålet: *Hvis Israel og menigheten skal skilles, hvor i Apostlenes gjerninger finner vi da overgangen til Kristi legeme og Paulus' særskilte husholdning?*

J. C. O'Hair – overgangen til Mid-Acts

Her blir **J. C. O'Hair** særdeles viktig.

Allerede i 1935 skrev O'Hair om **«the Church which is called the Body of Christ»** og dens forhold til **«the Dispensation of the Mystery»** i Ef 3:9. Han understreket samtidig at Paulus var særskilt valgt som apostel, forkynner og lærer for hedningene, og at Paulus mottok sitt budskap, mysteriet og sannheten om Kristi legeme gjennom åpenbaringer etter Kristi himmelfart.

O'Hair arbeidet også uttrykkelig med spørsmålet om **Pinse, Israel og Kristi legeme**, og brukte Gal 2:7 og Ef 3:2 som nøkkeltekster når han stilte spørsmål ved forestillingen om at nådens husholdning begynte med Peter i Apg 2.

Her begynner vi derfor å nærme oss det vi med rette kan kalle **Mid-Acts som et tydelig formulert system**.

Grace Gospel Fellowship beskriver selv sin bakgrunn som en bevegelse av pastorer og bibellærere som kom til forståelsen av Guds særskilte program for **menigheten, Kristi legeme**, med vekt på den særskilte åpenbaringen som ble gitt Paulus. Da organisasjonen formelt ble etablert i 1944, var blant andre **J. C. O'Hair, Charles F. Baker og Cornelius R. Stam** sentrale personer.

Cornelius R. Stam – systemet får en tydelig arkitektur

Hos **Cornelius R. Stam** blir tankegangen enda mer systematisk. Stam gjorde skillet mellom **profeti og mysterium**, Israel og Kristi legeme, Rikets evangelium og Nådens evangelium, og Peter og Paulus til en samlet tolkningsmodell.

Han skriver for eksempel at «Guds nådes husholdning» i Ef 3 var et mysterium som ble gjort kjent ved åpenbaring til Paulus, og knytter dette direkte til Ef 3, Rom 16:25 og Kol 1:26.

I andre tekster skiller han uttrykkelig mellom «the gospel of the kingdom» og «the gospel of the grace of God».

Her ser vi altså overgangen:

Hos paulikanerne finner vi en gammel og markant Paulus-orientering. Hos O'Hair finner vi en stadig tydeligere oppdagelse av Paulus' særskilte husholdning og plass i Apostlenes gjerninger. Hos Stam blir disse observasjonene samlet til en helhetlig Mid-Acts-arkitektur.

Mid-Acts-teologien bør ikke fremstilles som en ubrutt læretradisjon fra paulikanerne til moderne tid. Men historien viser at den særlige orienteringen mot Paulus, hans brev og Kristi legeme er langt eldre enn både Plymouth-brødrene og det moderne Mid-Acts-systemet. Det 20. århundres Grace-bevegelse systematiserte disse spørsmålene på en ny måte; den skapte ikke interessen for Paulus ut av ingenting.